

לעולם, אפילו ישראל נמי?

ומבארין: וכי תימא, שזה שכתוב מקדישים לעולם, לחדש: שמקדישים אפילו בשנת היובל עצמה מה שאין כן בישראל! הניחא לשמואל דאמר בתחילת הפרק, שבישראל בשנת היובל עצמה לא קדשה, קמ"ל המשנה דכהנים ולויים מקדישין⁽⁴³⁾ לעולם. אלא לרב שסובר שישראל גם מקדישים בשנת היובל, עדיין יקשה מאי איריא כהנים ולויים שמקדישים לעולם, אפילו ישראל נמי?

ומפרקין, אמר לך רב: ולמעמיד שאתה מפרש ש"לעולם" בא להשמיענו שבשנת היובל מקדישים, יקשה לך הכתוב במשנה "בין לפני היובל בין לאחר היובל, למה לי, הרי גם בישראל כך הוא הדין! אלא בעל כרחך אידי דתנא רישא בתחלת הפרק לשון "לפני היובל" כדקתני "אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים" ו"לאחר היובל" כדקתני "אין גואלין לאחר היובל פחות משנה אחת", תנא נמי סיפא בלשון זה "בין לפני היובל בין לאחר היובל". וכיון שכך גם על הקושיא למה לי מקדישים לעולם, יש לומר: ואידי דתנא רישא דיני קדושה וגאולה כדקתני: "אין מקדישין" ו"לא גואלין", תנא נמי סיפא לשון זה "מקדישין וגואלין", ואף על גב ש"מקדישין" אינו דין מיוחד לכהנים ולויים. מכל מקום, כיון שאמר "גואלין" לעולם, אמר גם "מקדישין" לעולם, כמו ברישא.

ללמדנו שאם מת אביו קודם שהקדישה — וכבר קנינו של בן כקנין הגוף — נעשית לו בירושת אביו שדה אחוזה. והכא שסוברים רבי יהודה ורבי שמעון שהפסוק בא ללמדנו שאפילו מת אביו אחר שהקדישה היא שדה אחוזה זה משום שקרא אחר אישכח ודרוש ממנו שאף זה נחשב שדה אחוזה, שאם לא כך, לכתוב רחמנא: "ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו יקדיש וגו'". בלי "משדה" אחוזתו, אי נמי: לכתוב "אשר לא שדה אחוזה", שלשונות אלו היה משמע למעט שדה שהיא אחוזה בשעת ההקדש, מאי "משדה אחוזתו", בעל כרחך ללמד: שדה שאינה ראויה בשעת ההקדש להיות שדה אחוזה, היא בדין שדה מקנה, יצתה זו שירשה אחר שהקדישה, שראויה היתה בשעת ההקדש להיות אחר כך שדה אחוזה.

שינוי במשנה: הכהנים והלויים מקדישין לעולם וגואלין לעולם.

ומקשינן: בשלמא "גואלין לעולם", איצטריך למשנה לומר שהלויים גואלים לעולם, ובא לאפוקי מישראל, דלא פרקי את ההקדש אלא עד יובל שאז יוצאת לכהנים, ועל כן קא משמע לן דכהנים ולויים גואלין לעולם שההקדש שלהם אינו יוצא ביובל לכהנים, ונגאל לבעלים. אלא זה שכתוב שהכהנים והלויים "מקדישין לעולם", מאי איריא כהנים ולויים, וכי רק הם מקדישין

הדרן עלך אין מקדישין

43. כבר יוצאה זו שאינה קדושה ודאי שלא תתקדש. אך הקדש הלויים כיון שאינו יוצא ביובל

43. והטעם הוא, שרק בישראל כיון שיוצאת ביובל לכהנים שייך הק"ו של שמואל שקדושה

פרק המקדיש שדהו

מתניתין:

הבעלים, כיון שהבעלים נותנין עוד חומש⁽²⁾, וכל אדם אין נותנין עוד חומש.

מעשה באחד שהקדיש שדהו מפני רעתה שלא היה כדאי להחזיקה, שהיו הוצאותיה יותר מן השבת. אמרו לו לבעלים: פתח אתה ראשון בכמה תרצה לפדותה! אמר: הרי היא שלי באיפסר אחד בלבד, אמר רבי יוסי: לא כך היה המעשה שאמר זה באיפסר,

המקדיש את שדהו בשעה [בזמן] שאין⁽¹⁾ היובל נוהג, ואז אין דין "הקדש שדה אחוזה" להיפדות בסכום קצוב נ' סלעים לבית כור, אומרים לו לבעלים שהקדישוהו: פתח אתה ראשון לומר, בכמה תרצה לפדותה! מפני שרווח הוא להקדש שיפדוהו

אחווה שהיא רטושי רטושים, והיינו, שלא נפדתה מידי ההקדש במשך כמה יובלות. ותמה השפת אמת, שאם נאמר שלאחרים הפודים אין את השיעור הקצוב, ושדה גרועה הם פודים בפחות, אם כן, מדוע נשאר השדה בידי הקדש, והרי הקדש מוריד מהמחיר, ויפדו אותה אחרים. וכתב השפת אמת, שיתכן ומדובר שם בשדה גרועה כל כך שאף אחד לא רוצה לפדות אותה, או שמדובר שהגזבר יודע שיהיה מישוהו שיפדה בסוף בשיעור הקצוב, ולכן איננו מוריד מהמחיר. והרמב"ם [פ"ה מערכין ה"א] פירש באופן אחר מדוע נקטה המשנה בזמן שאין היובל נוהג, שהרי במשנה נאמר שכופים את הבעלים לפדות [כמבואר בגמרא בסמוך]. וכתב הרמב"ם שכל זה שכופים את הבעלים לפדות זה רק כשאין היובל נוהג, ואם הבעלים לא יפדו תשאר השדה לעולם ביד ההקדש. אך בזמן שהיובל נוהג, לא כופים אותם לפדות, כיון שאם לא יפדו, ביובל תצא השדה לכהנים, ולא תשאר ביד הקדש.

2. מבואר כאן, שגם כשאין היובל נוהג ובטל הדין ששדה אחווה נפדית בשיעור הקצוב, מכל מקום, שם שדה אחווה לא בטל. ולכן הבעלים מוסיפים חומש. והרי בשדה מקנה מבואר במשנה לעיל שאין דין חומש, ורק בשדה אחווה

מההקדש שוב לא שייך הק"ו.

אך תמה הגרי"ז, שהרי גם הקרקע של הלויים יוצאת בעצם ביובל מההקדש וחוזרת להם, ומה שבפועל אינה חוזרת זה משום שאין הקדש יוצא בלי פדיון כמבואר בפרק תשיעי, ואם כן, זה נחשב שהקרקע שלהם יוצאת ביובל. וכמו הקדש של ישראל שנחשב שיוצא ביובל, ואף על פי שלהלכה הכהנים צריכים לתת דמים מכל מקום זה נחשב שיוצא ביובל, והדמים שצריכים לתת משום שאין הקדש יוצא בלי פדיון אינם מפקיעים את השם יציאה ביובל, ואם כן, הוא הדין הקדש הלויים צריך להחשב שיוצא ביובל.

1. כך פירש רש"י. והיינו, שכאשר היובל נוהג, לא אומרים לבעלים לפדות ראשון ולומר בכמה הוא רוצה לפדותה, כי הרי דמיה קצובים. ורק כשאין היובל נוהג ואין דמיה קצובים, יתכן שהבעלים יפתחו ויציעו מחיר.

והשפת אמת מסתפק, שאולי השיעור הקצוב חמישים שקל זה רק לבעלים כשרוצים לפדות, אך אם אחרים רוצים לפדות, יתכן שהם פודים בשווה, ולשדה טובה יוסיפו יותר ולשדה גרועה יורידו מהשיעור הזה.

ולעיל [כה ב] מבואר במשנה, שיתכן שדה

ומשנינן: מאי אומרין נמי שכתוב במשנה כופין? (3)

ואיבעית אימא: מעיקרא אומרין לבעלים, ואי צאית [שומע בקולנו] צאית! ואי לא שומע, כופין?

שנינו במשנה: אומרים לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנין חומש.

ותמהינן: מאי איריא שנותנת המשנה טעם שיפתחו ראשונה, משום שהבעלים נותנין חומש? תיפוק ליה בלי טעם זה, אלא משום: דאידי דחביבא (4) עליה על הבעלים שהרי שלו היתה, טפי [מרבה] בפדינה יותר מאחר ופריק לה.

ועוד יש טעם אחר שיפתחו הבעלים, משום

אלא אמר: הרי היא שלי בביצה, ויכול לפדותה בביצה שהקדיש נפדה בכסף ובשוה כסף. אמר לו הגזבר לבעלים: הגעתיך [הרי היא שלך] באיסור או בביצה שאמרת! נמצא המקדיש מפסיד איסור [או ביצה לרבי יוסי] שחייב לתת להקדש כיון שהתחייב לפדותה, ושדהו עדיין לפניו שלא הועיל לו הקדשו להיפטר מהשדה.

גמרא:

שנינו במשנה: המקדיש שדהו בשעה וכו' אומרים לו פתח אתה ראשון.

ומקשינן: מדוע כתוב אומרין, שמשמע שמבקשים ממנו לפדותה?! והתניא בבביתא, שאפילו כופין את הבעלים לפתוח ראשון?

כשיש אחרים שרוצים לפדות, מדוע כופים את הבעלים לפדות? ועל זה גם תירוץ התוספות, שמשום חשש תקלה לא יעזור, כיון שיש אחרים שיפדו.

והגר"א תירץ, שכאן כופים מפני שהבעלים מוסיפים חומש ויש רווח להקדש.

4. הקשה הגר"א, שזה לא יספיק באופן שהבעלים אומר עשרים והאחר אומר עשרים ואחד שנמצא שהאחר נותן יותר, ואז הבעלים קודמים רק מהטעם המבואר במשנה שהם מוסיפים חומש.

והרש"ש תמה, שהרי מטעם אידי דחביבא ליה אין סיבה שהבעלים יפתח ראשון, והמשנה הרי באה לומר שהבעלים פותח ראשון, וזה שהבעלים צריך לפתוח ראשון זה רק בגלל הטעם של חומש, כי הדין שאם הבעלים אומר בעשרים ואחר מוסיף לעשרים ואחד, הבעלים

נאמר דין חומש. ומוכח ששם שדה אחוזה לא בטל, ולכן יש חומש.

3. הקשו התוספות, מדוע כאן כופים את הבעלים, ואילו בשאר המקומות שיש עדיפות כמו במצות פדיה שקודמת למצות עריפה וכו' לא כופים ורק כאן מצאנו שכופים את הבעלים? ותירצו התוספות, שכאן כופים מחשש תקלה, שמא יבואו אנשים למעול בהקדש אם לא יפדו אותו. ולפי זה, הכפיה היא לא משום המצוה, אלא מחשש צדדי של תקלה.

והשפת אמת כתב, שאם אין אחר שרוצה לפדות, מובן שכופים את הבעלים לפדות. כי אם לא תיפדה השדה נמצא שלא התקיימה מטרת ההקדש שלו לסייע בבדק הבית. ואמנם, אינו עובר בכל יחל, כיון שכבר נתן את השדה שהקדיש לגזבר. אבל אין כאן קיום מטרת ההקדש שלו, ולכן כופים אותו לפדות. אבל

ודחינן: דכולי עלמא שוה כסף בכסף! והכא מדובר בביצה שאינה שוה ד' פרוטות, בפודין בדבר שאין בחומשו [מלבר, שהוא רביע מן הקרן] שוה פרוטה קמיפלגני:

ת"ק סבר: איסר דאיכא בחומשו שוה פרוטה פרוקנין⁽⁶⁾ בו, אבל בביצה שאין בחומשה שוה פרוטה, לא. ורבי יוסי סבר: בביצה נמי פרוקנין, שאף על גב שאין בחומשה שוה פרוטה, אין זה חסרון.

שנינו במשנה: אמר לו הגעתיך, נמצא מפסיד "איסר", ושדהו לפניו.

ומבארין: הפתמא של המשנה שנקטה מפסיד איסר ומשמע שאמרו הבעלים באיסר ולא בביצה, היא כרבנן, ולא כר' יוסי הסובר שהבעלים אמרו בביצה.

מתנתין:

אמר אחד מן הבאים לפדות קרקע של הקדש [בשעה שאין היובל נוהג]: הרי היא שלי בעשר פלעים, ואחד אומר: בעשרים,

דמצות גאולה באדון⁽⁵⁾, ולכן דין הוא שיפתח ראשון, ולמה לנו הטעם משום חומש?

ומשנינן: אמנם כך, אלא שחרא ועוד קאמר!

הדא: דאידי דחביבא עליה טפי ופריק לה.

ועוד מצות גאולה באדון היא.

ועוד: שהבעלים נותנין חומש.

שנינו במשנה: מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו' הרי היא שלי באיסר, אמר רבי יוסי וכו' בביצה וכו'.

ותמהינן: לימא שת"ק שסובר שאמרו הבעלים באיסר, ורבי יוסי שסובר שאמרו הבעלים בביצה, בהא קמיפלגני: דרבי יוסי סבר: שוה כסף כגון ביצה בכסף הוא ופודים בו. ורבנן סברי: שוה כסף אינו בכסף, ובעל כרחך שפדה באיסר? ! והא אי אפשר לומר כך, שהרי קיימא לן דשוה כסף בכסף, ולומדים זאת [בב"ק ז]. מהפסוק שכתוב לגבי נזיקין כסף "ישיב" לבעליו, לרבות שוה כסף ככסף, והוא הדין להקדש?

והרש"ש תמה שאולי באה המשנה לומר שהטעם שגאולה באדון עדיפה זה מפני שמוסיף חומש, וכמו שהמשנה לעיל אומרת טעם מדוע שדה מקנה לא יוצאת לכהנים ביובל משום שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

ותירץ הרש"ש על פי התוספות יום טוב, ששם אומרת המשנה טעם כי יש מזה נפקא מינה וכמבואר לעיל.

6. היפה עינים הביא שהירושלמי במעשר שני דן שכאשר אין בחומשו שוה פרוטה לא צריך להוסיף חומש. אך כאן בבבלי הנידון הוא שאם

חייב להוסיף לעשרים ואחד, ואינו יכול לחזור מאחר שכבר התחייב לפדות. ואם יפתח האחר ראשון בכ"א, שוב לא ירצה הבעלים לומר כלום כי אינו רוצה לפדות בכ"ו. ולכן אמרו שהבעלים פותח ראשון, ושוב יוסיף כנגד מה שהאחרים מעלים.

אך מטעם אידי דחביבא ליה, הרי אפשר לתת לאחר לפתוח ראשון והבעלים יוסיף אחריו.

5. תמה הגר"א, הרי משום זה שהמצוה באדון לא היו כופים והכפיה היא רק משום שהבעלים מוסיפים חומש וכמבואר לעיל [הערה 3].

ואחד אומר: בשלשים, ואחד אומר: בארבעים, ואחד אומר בהמשים. וחזר בו של המשים. פודה את הקרקע זה שאמר ארבעים, וממשכנין (7) עבור ההקדש מנכסיו של האומר חמשים, עשר סלעים שהפסיד להקדש בחזרתו.

חזר בו גם של ארבעים פודה את הקרקע זה שאמר בשלשים, ממשכנין מנכסיו של בעל הארבעים עשר, ועם עשר שממשכנין מבעל החמשים, הרי ביד הקדש חמשים.

חזר בו גם של שלשים, ממשכנין מנכסיו של בעל שלשים עשר שהם נוספים על העשרים הקודמים, ופודה זה של עשרים, וביד ההקדש חמשים.

חזר בו גם של עשרים, ממשכנין מנכסיו של בעל עשרים עשר, ופודה זה של עשר, וביד הקדש חמשים.

חזר בו גם של עשר, מוכרין אותו בשויו

שהוא פחות מעשר, ונפרעין משל בעל העשר את המותר להשלים לעשר, ועם מה שממשכנין מהשאר שחזרו בהם, הרי ביד ההקדש חמשים.

היו הבעלים אומרים שרוצים לקנותה בעשרים, וכל אדם כלומר: ואחד משאר כל אדם, אומרים גם כן בעשרים, הבעלים קודמין, מפני (8) שהם מוסיפין חומש.

ואם אמר אחד אחרי שאמרו הבעלים בעשרים: הרי היא שלי בעשרים ואחת שהוא יותר ממה שנותנין הבעלים כקרן, ופחות ממה שנותנים עם החומש, שהוא כ"ה סלעים, כיון שפוחת מקרן וחומש של הבעלים אי אפשר לתת לו, ועל כן: הבעלים ב-1 נותנין על כרחם עשרים ושש, דהיינו: עשרים ואחת בתורת קרן כפי שהעלה (9) השני דמיה, וחמש מוסיפים בתורת חומש על שיעור הקרן שאמרו מתחלה.

ואם אמר אחד אחרי שאמרו הבעלים

8. משמע מכאן שאף על פי שהבעלים אמרו ראשונים, מכל מקום אין להם זכות קדימה לפדות אלא רק משום שמוסיפים חומש. ולפי זה כששנים שאינם הבעלים רוצים לפדות לא תהיה עדיפות לראשון אלא יעשו גורל או שיתן הגזבר למי שירצה.

אך השפת אמת נוטה לומר, שהראשון קודם, וכאן במשנה מדובר שהבעלים והאחר אמרו ביחד ואז צריך את הטעם שהבעלים מוסיפים חומש, אבל אם הבעלים היה ראשון הרי הוא קודם גם בלי הטעם שמוסיף חומש.

9. ביאר השפת אמת, שאם לא יוסיף הבעלים כנגד הקרן שהציע השני, יש כאן מעין גול מההקדש שיפדו אותו בפחות ממה שאמר השני,

אין בחומש שוה פרוטה לא חל הפדיון כלל. והשפת אמת מסתפק, אם זה שצריך בחומשו שוה פרוטה זה רק בפדיון של הבעלים שמוסיפים חומש, או שהנידון הוא גם כשאחר פודה והוא אינו מוסיף חומש. וכתב השפת אמת, שמסתבר שהנידון הוא גם כשאחר פודה.

7. היפה עינים הביא מהירושלימי שזהו הטעם ששום היתומים רק שלשים יום ושל ההקדש שישיים יום, כי ביתומים חוששים שאם תתמשך ההכרזה הרבה זמן יחזור בו זה שרצה לקנות. אך בהקדש אין את החשש הזה כי הרי אינו יכול לחזור כמבואר כאן במשנה, ולכן מכריזים שישיים יום.